

System pro sledování výpadků zařízení pomocí SMS zpráv

Popisovaná konstrukce byla vytvořena pro sledování výpadků celkem 48 jističů určitého rozlehlého technologického celku, v obecné rovině pro přenos 48 binárních signálů. Celý systém se skládá z řídicí jednotky s GSM modulem, která zajišťuje zasilání SMS zpráv o změně stavu sledovaného celku, a z modulů sběru dat, které jsou jednotlivě instalovány ke zdrojům sledovaného signálu. Moduly sběru dat jsou připojeny k řídicí jednotce multiplexovanou proudovou smyčkou takovým způsobem, že pro přenos 24 signálů na vzdálenost až 500 metrů postačí jeden osmižilový kabel CAT 6 při současném zachování velmi příznivé výrobní ceny zařízení.

Technické parametry

Napájecí napětí:	16 – 17 V AC
Odběr proudu:	střední hodnota 0,1 A
Záloha chodu:	hermetickým akumulátorem 12 V / 1,2 – 4 Ah nabíjecí proud 0,2 A
Rozměry:	řídicí jednotka (kompletní ve skříňce): 258 x 214 x 77 mm modul sběru dat (plošný spoj): 31 x 50 x 15 mm
Provozní teplota:	-15 .. +55 °C

Koncepce

Blokové schéma zařízení je uvedeno na obr. 1.

Pro přenos informace mezi moduly sběru dat a řídicí jednotkou je užitá multiplexovaná proudová smyčka, kdy v jednom osmižilovém kabelu jsou vedeny dva napájecí vodiče, které jsou střídavě připojovány ke zdroji, a šest snímacích vodičů.

Každý modul sběru dat je pomocí jumperů připojen mezi jeden z napájecích vodičů a jeden snímací vodič. Je-li příslušný vstupní kontakt systému sepnutý, je připojena hlavní část modulu sběru dat: stabilizovaná proudová zátěž. Proud je možné nastavit jumperem na modulu sběru dat do dvou úrovní (5,7 mA a 11,4 mA) a je tedy možné na stejný pár napájecího a snímacího vodiče připojit dva moduly sběru dat: řídicí jednotka rozezná celkem čtyři možné úrovně proudu snímacím vodičem. Celkem tedy získáváme možnost připojení až 24 modulů sběru dat na jeden osmižilový kabel.

Vzhledem k užití proudové smyčky je přenos dat velmi odolný vůči rušení a poměrně nezávislý na odporu vodičů: odpor každého vodiče kabelu může být až 36 Ω. Pokud jsou moduly sběru dat rozmístěny rovnoměrně po délce kabelu, může být odpor vodiče od řídicí jednotky k poslednímu modulu sběru dat až 72 Ω. Při užití kabelů CAT 6 s odporem vodiče 67 Ω/km tak můžeme pokrýt jednu sběrnici poměrně rozsáhlé území. Zařízení je v praxi užíváno ve venkovní instalaci s délkou kabelů nad 500 metrů v každé větvi.

Popis zapojení řídicí jednotky

Srdcem řídicí jednotky (viz schéma na obr. 2) je mikrokontrolér Atmel AVR ATmega32 (IC1) s taktem 16 MHz, který byl v tomto případě zvolen zejména pro jeho snadnou dostupnost v klasickém pouzdře DIL a tedy možnost zaslát zákazníkovi v případě potřeby nový mikrokontrolér s upraveným firmwarem.

IC1 je možné programovat i v aplikaci rozhraním JTAG (SV1).

Mikrokontrolér řídí GSM modul SIMCOM SIM300 (IC3) pomocí asynchronní sériové linky a pomocného signálu GSM_RESET, kterým je modul SIMCOM po náběhu programu v IC1 vyveden ze stavu stand-by a v případě "zaseknutí" modulu restartován. Převod úrovní mezi 5 V logickou IC1 a 3 V úrovněmi, se kterými pracuje modul SIMCOM, je proveden rezistory R13 - R16 a hradlem IC2 v provedení little-logic v pouzdře SOT-23-5. Je-li GSM modul ve stavu stand-by, je jeho vnitřní

napájecí napětí 3 V (signál +3V) odpojené. O tomto stavu je mikrokontrolér IC1 informován vodičem GSM_STANDBY.

Stav GSM modulu je signalizován LED diodou LED2; vzhledem k nízké proudové zatížitelnosti příslušného výstupu modulu je výstup pro LED posílen tranzistorem T1.

SIM karta je vložena do konektoru CARD1. GSM anténa je k modulu připojena pomocí pigtail kablíku a konektoru SMA. Tyto komponenty nejsou zakresleny ve schématu.

Dva osmižilové kabely k modulům sběru dat jsou připojeny ke svorkovnicím X1, X2. Každý připojený vodič je ošetřen varistorem. Napájení 12 V pro dvě dvojice napájecích vodičů je připojováno integrovaným obvodem BTS711 (IC4), který integruje čtyři výkonové spínače s nadproudovou a tepelnou ochranou. Vždy je napájen pouze jeden snímací vodič.

Signál ze snímacích vodičů je sloučen pomocí diod a veden na rezistory R31 až R36, kde je procházející proud převeden na napětí. Toto napětí je filtrováno RC členy (R17/C11 a další) a přivedeno na vstupy A/D převodníků IC1. Impedance rezistorů v RC členech současně chrání vstupy IC1 před poškozením například v případě zkratu v kabeláži.

Nezbytnou součástí zařízení jsou obvody napájení. Zařízení je navrženo pro napájení střídavým napětím 16 - 18 V z transformátorku, které je usměrněno Graetzovým můstkem B1 a vyhlazeno kondenzátorem C17. Stabilizátor IC5 (L200) s nezbytným chladičem tvoří lineární nabíječ zálohovacího akumulátoru s omezením napětí i proudu a teplotní kompenzací konečného napětí nabíjení pomocí zpětnovazební sítě s termistorem R54. Dioda D14 odděluje nabíječ od akumulátoru, připojeného ke svorkovnici X3.

Odpojovač baterie s dvojitým tranzistorem MOSFET T2 pracuje následujícím způsobem:

V klidovém stavu při vybité baterii zůstávají oba tranzistory v pouzdře T2 uzavřené a výkonná část zařízení je odpojována od napájecího napětí (vodič +12 V je bez napětí).

Připojíme-li síťové napájení, napětí na výstupu nabíječe s IC5 vzroste a přes rezistor R51 se vodičem HOLD_ON otevře tranzistor T2N a pokles napětí na jeho drainu vyvolá otevření tranzistoru T2P, který připojí napětí akumulátoru ke zbytku zařízení - na vodič +12V.

Je-li napětí na vodiči +12V vyšší než 10,5 V, programovatelnou referenční diodou VR1 prochází proud, který udržuje výstup odpojovače aktivní i v případě výpadku externího napájení a tedy uzavření tranzistoru T2N. Po vybití akumulátoru pod uvedené napětí se VR1 uzavírá a následně se uzavře i T2P: zařízení se odpojí od napájení. Nárůst napětí na akumulátoru po odpojení zátěže již nevyvolá opětovné připojení zátěže, protože řídicí vstup VR1 je bez napětí.

Z vodiče +12V je napájen přímo obvod výkonových spínačů IC4 a dále stabilizátory IC6 a IC7, které stabilizují napětí 5 V pro logiku zařízení resp. 4 V pro GSM modul.

Mikrokontrolér získává informaci o chodu sítě 230 V signálem NAPAJENI230V, který je odvozen od napětí na kondenzátoru C17 děličem R52/R56 a přiveden na jeden z I/O pinů mikrokontroléru. Velký odpor rezistorů děliče dovoluje opomenout ochrannou diodu a užít pro přizpůsobení úrovní pouze vnitřní ESD diodu IC1.

Popis zapojení modulu sběru dat

Schéma zapojení modulu sběru dat je uvedeno na obr. 3. Vlastní proudový zdroj je tvořen již téměř archaickým stabilizátorem LM317 v katalogovém zapojení proudového zdroje; procházející proud je určen rezistory v pinu OUT IO; v našem případě je při rozepruté propojce JP1-1 proud obvodem 5,7 mA, při sepnuté 11,4 mA. Odchylka proudu je v celém teplotním rozsahu obvodu LM317 nižší než 10 % i se započtením napájecího proudu stabilizátoru, který prochází pinem ADJ obvodu.

Proudový zdroj je připojen přes snímaný spínací kontakt (svorky X2) k jednomu ze dvou napájecích vodičů a jednomu z šesti snímacích vodičů.

Přesný popis nastavení propojek včetně tabulky adresování modulů sběru dat je z důvodu velkého rozsahu uveden na WWW stránkách autora.

LED dioda LD1 signalizuje průchod proudem obvodem a indikuje tedy svým blikáním chod řídicí jednotky a sepnutí příslušného snímaného kontaktu. Na LD1 vzniká nezanedbatelný úbytek napětí: při kabeláži s vysokým odporem (nad 50 Ω) doporučuji LD1 nahradit drátovou propojkou.

Rezistor R1, varistor R4 a dioda D1 slouží jako ochrana před poškozením modulu při chybném zapojení nebo přepětí.

Pro pohodlné zapojování kabeláže je svorkovnice sběrnice na modulu zdvojená.

Mechanická konstrukce

Řídicí jednotka zařízení je určena pro vestavbu do náhradní plastové skříně ústředny EZS Jablotron JA-63K, která obsahuje i vhodný napájecí transformátor a pozici pro zálohovací akumulátor.

Všechny obvody řídicí jednotky jsou umístěny na jednom oboustranném prokoveném plošném spoji (obr. 4 - 7).

Modul sběru dat je umístěn na jednostranném plošném spoji o rozměrech 31 x 50 mm (obr. 8 - 10).

Osazení a oživení

Vlastní osazení a oživení jednotlivých dílů zařízení nemá žádné záludnosti, jako obvykle nejprve osazujeme prvky SMD a následně klasické součástky. U řídicí jednotky montujeme IC7 na chladič izolovaně. Při montáži chladiče nejprve na chladič namontujeme příslušné součástky, poté upevníme chladič šrouby M3 do plošného spoje a až nyní pájme.

Jednotlivé moduly sběru dat doporučuji před zapojením do systému otestovat měřením procházejícího proudu miliampérmetrem při připojení ke zdroji napětí 9 V.

V případě řídicí jednotky doporučuji před zasunutím IC1 a GSM modulu do patič ověřit přítomnost správných napájecích napětí v těchto obvodech. Po úplném osazení by zařízení mělo pracovat na první zapojení. K GSM modulu nezapomeneme připojit anténu – jeho provoz bez antény je zakázán.

Popis obsluhy

Po připojení napájecího napětí a akumulátoru se rozsvítí led dioda „NAP“, indikující přítomnost napájecího napětí.

LED dioda RUN na zařízení svítí, resp. problikává v rytmu komunikace s GSM modulem.

LED dioda ERR indikuje trvalým svítem vnitřní poruchu hlavního modulu a blikáním aktivní „test režim“, kdy zařízení nevysílá automaticky zprávy při změně stavu vstupů. „Test režim“ zapínáme a vypínáme dlouhým stiskem tlačítka S1.

LED dioda DATA svítí, zpracovává-li zařízení data (zejména, je-li v průběhu přípravy odeslání SMS).

LED dioda GSM pravidelně bliká, je-li navázána komunikace s GSM sítí.

V případě rozpojení nebo spojení vstupních svorek příslušného modulu sběru dat je po několika sekundách (prodleva skenování stavu externích modulů slouží jako ochrana proti rušení i úspora napájecího proudu) odeslána SMS zpráva s informací:

```

>Nazev instalace<
Stavy:Vstup 33 ON
01: 0000000000
11: 0000000000
21: 0000000000
31: 0011000000
41: 0000000000

230V ON

```

Spojení svorek vyvolá zprávu „Vstup ON“, rozpojení „Vstup OFF“. Pokud v jednom cyklu skenování dojde k více změnám stavu více vstupů, je maximálně deset změn uvedeno v jedné SMS zprávě.

Za výpisem změn stavů je rozepsán stav všech vstupů všech modulů sběru dat: každý řádek znázorňuje deset modulů, číslovaných od hodnoty, uvedené na začátku řádku. Znak 1 informuje o spojených svorkách, nula znázorňuje modul s rozpojenými svorkami (nebo odpojený modul).

V posledních řádcích jsou uvedeny stavové informace, zejména stav sítě 230 V.

Podrobnější návod k obsluze včetně popisu nastavení telefonních čísel, omezení počtu SMS zpráv a dalších funkcí je umístěn na WWW stránkách autora.

Seznam součástek – řídicí jednotka

B1	KBU8J
C1, C2	22 pF C0G SMD 0805
C3, C6-C9, C11-C16, C18-C19, C22-C23, C25, C29, C31	100 nF X7R SMD 0805
C4-C5	1 nF C0G SMD 0805
C10	220 nF X7R SMD 0805
C17	2200 µF/50 V,105 °C
C20	4700 µF/50 V,105 °C
C21, C27, C33	10 µF X7R SMD 1206
C24, C26	47 µF/25 V,105 °C
CARD1	Patice SIM, Farnell obj.č. 9728473
D1, D15-D16	LL4148
D2-D13	SM4007
D14	MBRS340T
F1	3,15 A / T + držák KS-PTF78 (GME)
F2	Polyfuse 0,3 A
IC1	ATMEGA32(A)
IC2	74LVC1G07DBV
IC3	SIMCOM SIM300C
IC4	BTS711

IC5	L200
IC6	LM7805
IC7	LM338
JP1	jumper 3pin.
KK1	Fischer SK68/50
LCL1, LCL2	DSS30655F223Z16
LED1-LED4	LED SMD 0805
LED5	LED 3mm
Q1	16 MHz, nízký (HC49U/S)
R1, R59, R61, R62	4,7 k Ω SMD 0805
R2-R6	470 Ω SMD 0805
R7, R12, R55	10 k Ω SMD 0805
R8	3,3 k Ω SMD 0805
R9-R11	22 Ω SMD 0805
R13	2,2 k Ω SMD 0805
R14	1 k Ω SMD 0805
R15	2,7 k Ω SMD 0805
R16	3,9 k Ω SMD 0805
R17-20, R29, R30	22 k Ω SMD 0805
R21-R28, R37-R44	varistor S05K17
R31-R36	270 Ω / 2 W, vel. 414
R45-R48	1 Ω / 2 W, vel. 414
R49, R50	2,7 Ω , vel. 207
R51, R60	15 k Ω SMD 0805
R52	100 k Ω SMD 0805
R53	1,5 k Ω SMD 0805, 1%
R54	NTC Vishay 10k
R56	47 k Ω SMD 0805
R57	330 Ω SMD 0805, 1%
R58	33 k Ω SMD 0805, 1%
R63	120 Ω SMD 0805
R64	330 Ω SMD 0805
S1	P-B1720 (GME)
SL1	neosazovat
SV1	MLW10GT (GME)
T1	BC817
T2	IRF7343
VR1	TL431

X1, X2, X3	ARK550/2 (celkem 10 ks)
------------	-------------------------

Součástky mimo DPS: pigtail anténní, GSM anténa, gelový akumulátor 12 V / 1,2 – 4 Ah.

Seznam součástek – modul sběru dat

C1	1 μ F/50 V, 105 °C
D1	BZX85 3,0 V
IC1	LM317
JP1	Pin. lišta 10 x 2 piny
LD1	LED 3mm červená
R1	22 Ω , vel. 309
R2, R3	220 Ω , vel. 207
R4	varistor S05K17
X1, X2	ARK550/2 (celkem 9 ks)

Závěr

Zařízení umožňuje vzdálené sledování až 48 vstupů technologického celku a notifikuje jeho správce prostřednictvím SMS zpráv o změně stavů těchto vstupů. Vstupní kontakty mohou být připojeny na sběrnici typu multiplexované proudové smyčky o praktické délce přes 500 metrů při zachování rozumné úrovně ochrany proti přepětí a velmi konkurenceschopné ceně oproti systémům, které po sběrnici komunikují datově.

Pokud máte jakékoliv náměty, dotazy nebo připomínky, kontaktujte mě prosím na e-mailu: ivo@strasil.net

Podklady pro výrobu DPS a případné doplňující informace jsou dostupné na mém webu <http://www.strasil.net/pe>

Literatura

- [1] *AVR Libc User Manual* [online]. [2004] Dostupný z WWW: <<http://www.nongnu.org/avr-libc/user-manual/index.html>>.
- [2] EBERSPÄCHER, Jörg, et al. *GSM : Architecture, Protocols and Services*. 3rd edition. Great Britain : JohnWiley&SonsLtd, 2009. 317 s. ISBN 978-0-470-03070-7
- [3] katalogové listy použitých integrovaných obvodů

Texty pod obrázky:

- obr. 1: Blokové schéma zařízení
- obr. 2: Schéma zapojení řídicí jednotky
- obr. 3: Schéma zapojení modulu sběru dat
- obr. 4: Plošný spoj řídicí jednotky: motiv strany součástek
- obr. 5: Plošný spoj řídicí jednotky: motiv strany spojů
- obr. 6: Plošný spoj řídicí jednotky: osazení strany součástek
- obr. 7: Plošný spoj řídicí jednotky: osazení strany spojů
- obr. 8: Plošný spoj modulu sběru dat: motiv
- obr. 9: Plošný spoj modulu sběru dat: osazovací plán

Obrázky jsou v souborech Obrazek xx v PNG nebo bitmapě, schémata a desky jsou navíc v Eaglu 4.11 (jde otevřít a editovat i freeware verzí Eagle).

Motivy DPS a osazovací plány mají rozlišení uvedeno v názvu souboru.